

KENT KÜLTÜRÜ VE KÜLTÜREL MİRAS

ÇALIŞMA GRUBU 6 ŞUBAT 2023 DEPREMİ

KAMUOYU DUYURUSU

6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş merkezli meydana gelen ve 11 ili etkileyen depremlerin üzerinden tam bir yıl geçti. 6 Şubat ve ardından yaşanan depremler ile hayatını kaybedenleri anıyor, yaralanan, yakınlarını kaybeden ve hayatı bu felaketten olumsuz etkilenen tüm vatandaşlarımıza dayanma gücü diliyoruz.

6 ve 20 Şubat'ta büyük bir yıkıma, kayıplara ve hasara neden olan bu afetlerin ardından - daha evvelinde pek çok afet yaşamasına karşın - hala kentlerin, onlara kimlik ve değer katan kültürel miraslarıyla birlikte daha dirençli hale getirilmediğini görmekteyiz. Ne yazık ki, 1950'lerden bu yana kentlerdeki yapılaşma ve kalkınma politikaları planlama teknikleri, şehircilik ilkeleri ve kültürel varlıkların korunması yerine salt rantı öncelemektedir. Bu yaklaşımın yol açtığı sonuçlar, afetlerin yarattığı acılara yenilerinin eklenmesine, ihmaller ve ihlaller silsilesinin büyümesine neden olmaya devam etmektedir.

Deprem sonrasında hasar tespiti ve iyileştirme müdahalelerindeki aksaklıklar, özellikle yıkılan kent merkezlerinde plansız enkaz temizleme süreçleri ve kültürel mirasın onarımında yeterli çabanın gösterilmemesi ile daha da büyük tahribatlara yol açmıştır. Farklı kültürel, etnik ve dini gruplara ait tarihi eserlerin büyük tahribata uğraması toplulukların ve bölgeye özgü eserlerin yok olma riski altında olduğu bir tabloya yol açmaktadır.

Kültür varlıklarının ve bunlara bağlı günlük aktivitelerin kaybı nedeniyle aidiyet duygularını kaybeden bireyler ya da gruplar göç ile bölgeden uzaklaşmaya başlamıştır. Yeniden inşa projelerinde bölgenin kimlik değerlerine dair eksik referanslarla sıfırdan kent kurma eğilimi ise güvensizlik ve yerinden edilme hislerini güçlendirerek, bölgenin kimliğinin yeniden inşasını zorlaştırmaktadır.

6 Şubat depremlerinden etkilenen bütün katmanları ile zenginleşen bir kültürel mirasa sahip bu coğrafyada, tescilsiz ancak korunması gerekli kültür varlıkları, arkeolojik alanlar, kırsal ve kentsel dokular ile somut olmayan kültür miras öğeleri de bulunmaktadır. Anıtsal yapıların yanı sıra sivil mimarlık örneklerinden oluşan birçok kültür varlığı da kısmen, büyük ölçüde ya da tamamen zarar görmüştür. Yeniden inşa sürecinde, kültürel mirası sürdüren ve yeniden üreten öznelerle odaklanarak, bu varlıkları tekrar canlandırmak ve bölgeye dahil etmek, kaçınılmaz bir gerekliliktir.

2023 yılındaki bildirimimizde söylediklerimizi hatırlatıyoruz.

UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alan İstanbul Tarihi Alanlarının da büyük bir risk altında olduğunu unutmamalıyız. İstanbul Kent Konseyi'nin Kent Kültürü ve Kültürel Miras Çalışma Grubu Olarak İstanbul'da olası afetler karşısında oluşabilecek kayıpların önüne geçilmesi adına kültür varlıkları ve miras alanları ile ilgili görüşlerimizi ve önerilerimizi paylaşıyoruz:

- Kentlerin dirençliliğini arttırmada kültürel miras ve afetler ilişkisi gözetilerek **kurumsal, güçlü ve uygulanabilir iş birlikleri** geliştirilmelidir.
- Afetlerde arama kurtarma ekiplerinin, kültür varlıklarının korunması gereken değerler ve özellikler ihtiva etmesi sebebiyle bu bilincle çalışmalarını yürütecek olması kültür mirasının korunmasında kritik önem taşımaktadır. **Arama kurtarma ekipleri ve acil müdahale uzmanları gibi iki farklı uzmanlığın iş birliği içinde hareket etmesi gerekmektedir.**
- Kültürel mirasın daha dirençli hale getirilmesi için risk analizleri yapılarak tamamlanmalıdır, **saptanan riskleri önlemek ve azaltmak için önleyici koruma çalışmaları ve eylem planları** kısa, orta ve uzun vadede hayata geçirilmelidir.
- Kurum ve mülkiyet gözetilmeksizin kültür varlıklarının olası afetlere karşı korunması için gereken önlem ve tedbirler bir plan dahilinde uygulamaya konulmalıdır.
- İstanbul genelinde **kültür varlıklarına yönelik belgeleme çalışmaları dijital ortama aktarılarak kamuya açık hale getirilmelidir.**
- İstanbul'un sahip olduğu tüm kültürel miras öğelerinin durum tespitleri ve teknik incelemeleri yapılmalıdır. Depreme ve olası afetlere karşı **müze binalarının taşıyıcı sistemlerine ve depreme karşı dayanımlarına yönelik önleyici ve güçlendirici çalışmalar** bir program dahilinde uygulanmalıdır.
- İstanbul'da koruma uygulamaları henüz başlamamış, projelendirme süreçleri devam eden, ancak olası afetler, doğal koşullar ve zaman faktörü sebebiyle yıkılabilecek ve hasar alabilecek Kara Surlarındaki burçları ve duvarları, Marmara Surları, yüzyıllar boyunca İstanbul'da köklü bir ticari yaşamın merkezini oluşturan İstanbul'un tarihi Hanlar Bölgesi ve çevresi olmak üzere **İstanbul'un dünya miras alanlarında acil müdahale ve geçici koruma yöntemlerinin (askıya alma, vb.) uygulanması gereken müdahalelerin plan ve program dahilinde hayata geçirilirken ilgili tüm kurumların iş birliğinin yaratılması** ve kamuoyunun bu süreçlerden bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.